



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**Iohannis de trithemem abbatis spanhemensis ordinis  
sancti benedicti de obseruantia burßfeldensi. liber  
lugubris. de statu et ruina monastici ordinis**

**Trithemius, Johannes**

**[Mainz], [nach 11.IV. 1493]**

Co[n]tra eos qui bona monasterior[um] inutiliter co[n]sumu[n]t et ordini  
vel in modico subuenire co[n]temnu[n]t. Cap[itulum] vj.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-31359**

christi ( qui magis importunitate q̄ favore translacone  
monachoz cōcedit ) cū allegacones eoz diligentia pecu  
ratoris n̄ri repulsas p̄sperit : gaudebit se occasione in  
uenisse negandi : qđ inuitus cōcedit. Nam et ipse iudiciū  
dñi sui ptimescat. Si ergo vigilaremus : defensozem ordi  
nis nostri illum haberemus et aduocatum. Sola negli  
gentia nostra arguitur : sola parcitas damnatur.

*Mo. p̄ligentia  
debita*

**Cōtra eos qui bona monaste  
rioz inutiliter cōsumūt. et ordini vel  
in modico subuenire cōtemnūt.** **Cap. vi.**

Ed libet iam impetū. verbox in eos vertere :  
q̄ ordini sancto. in tātis necessitatibus nec in  
modico dignatur subuenire. Isti sūt abbates  
mūdani : inuites : voluptatibz dediti : q̄ ( vt ver  
bis baptiste carmelite mantuani vtar ). Neglecto superū  
cultu : spretoq; tonātis imperio : baccho indulgent. vene  
riq; ministrant. Sacra ferūt auro : numis altaria con  
dunt : auro vina libant. auro laquearia fulgent. Scorta  
tegūt gemmis : canibus cōiuiua ponunt : exuijs inopū  
culti : ditescq; rapinis : successu elati. superos : acherontaq;  
rident. Nullā eis de animarū salute cura est : amor dei  
nullus : nulla reuerentia sanctorū : exercitatio nulla virtu  
tum. Hi sunt abbates caplo v̄ro rebelles : q̄ statuta nei  
gligūt. sanctiones spernūt : regulā cōtemnūt. Ex abiectis  
magnificati sunt : sed honorantē se ordinem impie con  
temperūt. Sanctus benedictus te o abba ingrata sub  
limauit : diuitem te fecit : monachū suscepit : fratrū suoz  
pastorem constituit. Quare ergo nō recognoscis munu  
ficentiam legislatoris tui ? Quare vicem nō rependis be  
nificijs eius ? Quid habes quod de regula eius nō acce  
pisti ? Quis tibi cōmissum dotauit cenobiū ? Nōne de  
uotto principū : et elemosyne fidelīū populoz ? Cur ergo  
beneficijs tantis ingratus es ? Ecce nihil minus q̄ obser

31. 38.  
15.

38.  
*Impetū abbatū  
obstantia  
Baptista*

*folio 5.*

*elemosyna*

nantia regularē cogitas: disciplinā respuis: deū spernis  
 1. eius p̄cepta contemnis: et de securitate p̄sumis. Ecce in  
 2. quibus celi contra regulā ludis: ecce in canibus immūn  
 3. dicte cōtra legem clericorū venaris: ecce in voluptatibus  
 4. carnis cōtra honestatē delectaris: ecce qđ turpissimū est  
 5. contempto castitatis iuramento: cū meretricibus et leno  
 nibus substantiā sancti benedicti cōsumis. Triginta vel  
 quadraginta nūmos auri: in balneo nō times exponere:  
 sancto benedicto vel vnū rēnuis offerre. Ventior si non  
 noui abbates qui plus qđ quinquaginta florenos in ter  
 mis cōsumpserūt: e quibus nōnulli primi sunt qui subsi  
 dijs capituli resistūt. Alij etiā ex his qui obseruantiales  
 dia volūt: secreti et quietis impatientes. diu in cenobio  
 nō valentes cōsistere: omnē estimāt occasionē idoneam:  
 qua possunt cū magnis expensis hincinde transmigrare.  
 Quid dicam de structuris et curiosis et superfluis: que  
 nō minus rephensionī qđ expensis obnoxie sunt. Pictu  
 ris ornatur parietes: auro pinnacula fulgent: monimē  
 tis fenestre notantur: clamāt ad ianuam paupes: ordo  
 sacer angustiatu petir auxiliū: et nullus dignatur subs  
 uenire. O abba minister voluptatis: cultor vanitatis:  
 pietatis inimice: qui substantiā monasterij turpiter effun  
 dis: qui auro vina libas: qui ordini tuo subsidiū negas:  
 quēadmodū sancto benedicto rationem villicationis tue  
 redditurus es. Si diues epulo in inferno sepultus est:  
 qui lazaro de suo p̄pter deum auxiliū non contulit: quo  
 sepelietur abbas qui aliena suo domino negauit: Si sem  
 per ardebit qui de suo non facit elemosynam: quid me  
 retur abbas qui fecerit rapinam: Quid habes o abba  
 qđ non accepisti? Omnia em̄ que possides: ad ius san  
 cti benedicti pertinent. Dōrale autem est omnibus: vt  
 qui viuit iusticie subsidio: nulli quod iustum est audeat  
 denegare. Diffinitio iusticie est: reddere vnicuiqđ quod  
 sibi iure debetur. Nos autem in cenobio constituti nihil  
 habemus p̄riū: sed sub bona fide possidemus alienū.  
 Alienū autē restitucōni censet obnoxū. Qia em̄ que ad

Adificia

hinc 10.

Iusti fuz d. fuz  
ho.



74  
monachorum sustentationem principes ac fideles populi cen-  
nobis contulerunt: sancto benedicto tradidisse memoratur  
Si ergo substantiam eius dissipaueris: si quod suum est illi red-  
dere contempseris: duplici damnationi subiacebis: qui pe-  
qui de infidelitate sacrilegus. de negata fide iudicaberis  
criminofus. Redde igitur unicuique quod suum est: et tibi ne  
usurpaueris quod tuum non est. Da legislatori tuo quod iure po-  
stulat: da ordini eius auxilium quo subsistat. Quare non  
impendis religioni tue debita subsidia? Quare non red-  
dis illi partem: quam tibi contulit totum? Cur illi negas modicum  
a quo multum recepisti? Numquid cenobium tuum paupertatem al-  
legare poteris: quam tam multa turpiter consumis? Pydet me  
dicere, quod facere abbates multi non verentur: quam voluptan-  
tibus carnis non tam submersi quam furiosi: nihil honestatis  
monastice custodiunt: nihil turpitudinis mundane obmittunt.  
Omnia sibi licere existimant: qui non quod deceat, sed quod  
libeat explorant. Ecce ille monasticam abhorrens quietem:  
vagis discursibus in mundo querit solacium: iste secreti ren-  
gularis impatientes, pomposus procedit in publicum: alter dis-  
ciplinam honestatis vituperans, tota die leuibus personis  
conuiuia ebriosis assidet: hic mansuetudinem sanctorum con-  
temnens: se litigantium causis immiscet: ad tabulam ludens  
alius residet: alius ad tympanum stolidus saltat. Quid non  
presumunt abbates ambiciosi? Quid voluptatis transeunt:  
intemptatum? Cenantium famulorum curuatur genua: transeunt  
ecclesiarum sternuntur tapeeta: progredientem in publicum ser-  
uorum ingens sequitur copia. Inuenies (non mentior) ab-  
batem inter eos etiam quam reformationis nomine gloriatur. cuius  
tanta sit ambitio ut episcopo non velit dici inferior: qui ad  
mensam cum tanto apparatu residet: ut cuiuslibet principis co-  
pia vasorum, cibi potusque varietas, ac ministrantium multitu-  
do possit sufficere. Denique si precedenti per ciuitatem huic den-  
deris obuiam: tanta famulorum multitudine vallatum cer-  
neres: ut non abbatem sed archiepiscopum transire putares. Si  
paupes se non fingerent sed essent: in tanta solennitate vani-  
tatis minime effluerent. Certus enim sum quod predam sen-

*Duplex danna-  
tio.*

*Obuentioni  
ocurrere.*

*29.*

*Solacium  
mundaui.*

*Supbia*

*Conuicia  
famulorum*

*Tabula  
Mansuetudo*

*ambitio*

*Monsuetudo  
29*



46.  
ilico resignas? Scriptura diuina precipiens dicit. Si  
videris nudū operi eū: et carnē tuā ne despexeris. Ecce  
nudus ordo tuus. ecce lacera clamat religio tua: elemo-  
synā petit. suū reperit: auxiliū querit. Si vlla in te sūt vī-  
cera pietatis: si vlla p̄cordia dulcedis: si vlla tui ordinis  
dilectio: si amor dei vllus: carnē tuā ne despicias: tantā  
necessitudinē publicā ne cōtemnas. Honora eum qui te  
prius honorauit: da illi elemosynā qui te sublimauit: lar-  
gire modicū illi qui te in multis diuicē fecit. Quantūcūq;  
illi dederis nō minuitur tibi quicq;: si bonā tantūmodo  
adhibeas voluntatē. Modicū dabis et multū recipies:  
terrena largiter tribues. et celestia sperabis. Recte lateat  
quoniā ( vt vulgo dicitur ) quicq; honori subtrahitur:  
turpidinī reservatur. Dicit enim sententiator iuris. Hoc  
collit fiscus: qđ non accepit christus. Nō caret reatu cri-  
minis: qui auariciā p̄ponit ordini pietatis. Sed quid  
frustra nitimur? Non habet locum in cordibus prauis  
sermo pietatis. Qui verba dei despiciūt: quid mirum si  
nostra cōtemnūt? Multa licet eloquar: multa dicā: egre-  
gia suadeam: verbis ad cōtribuendum ordini rebelles  
nunq; inclinauero. Eniuero nisi auctoritas vestra o dñi  
p̄sidentes interueniat: monentis sermo inuanū laborat.  
Ad officium igitur vestrū p̄tinet rebelles flectere: vobis  
cōmittitur inobediētes humiliare: nostrū est v̄ris san-  
ctionibus humiliter obtemperare. Si ergo cupitis ordinē  
nostrū a prauorum incursu defendere: curate in primis  
abbates rebelles ad obedientiā reuocare: quia nisi ordi-  
nis instauretur v̄nanimitas: facile p̄ualebit aduersario-  
rum impietas. Aut nāq; in euāgelio dñs. Omne regnū  
in seip̄o diuisum desolabitur: et domus supra domū ca-  
det. Sola diuisio: confundit ordinem.

**Quēadmodū sint cogendi ad**  
subueniendū ordini abbates  
inobedientes et rebelles.

**Cap. vii.**

Esa. 48.

auaritia

Abbas qui non  
rapit aut quod  
quod non subtrahit  
erat

Officium p̄sidentis  
24. 47

Discordia